

Серединська В.М.

кандидат економічних наук, доцент

Мудрик А.

здобувач другого (магістерського) рівня

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

СУТНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Економічна експертиза представляє собою особливий клас експертних досліджень, в процесі здійснення яких широко використовуються пізнання в області різних наук економічного профілю (статистика, економіка, фінанси, оподаткування, тощо). У складі економічних експертиз за результатами огляду юридичної та економічної літератури можна виділити наступні: судово-бухгалтерські, фінансово-економічні, планово-економічні, фінансово-аналітичні, інженерно-економічні, за цінами і ціноутворенням, фінансово-кредитні, податкові та ін. Перелік економічних експертиз не може бути вичерпним.

Експертиза може відіграти вагомую роль у організації боротьби із економічною злочинністю і підвищенні її ефективності через механізм профілактичної діяльності, що здійснюється як у спеціальній, так й у неспеціальній формах .

Проблеми здійснення експертного економічного дослідження сьогодні є недостатньо вивчені як у науковому, так і в практичному аспектах.

Оцінка сучасного стану економічної експертизи неможлива без напрацювань фахівців у цій галузі, а саме в області теорії та практики, з врахуванням політичних і економічних перемін в країні.

Свій доробок у розвиток економічної експертизи внесли і вносять юристи та судові експерти-практики, такі як: І. А. Алієв, С. В. Бородин, В. К. Лисиченко, З. М. Соколовський, В. Ф. Орлова, Б. І. Шевченко, А. Р. Шляхов, та інші.

Проблемним питанням використання експертизи в економічній діяльності суб'єктів господарювання присвяти свої роботи Ф. Ф. Бутинець, Г. Г. Мумінова-Савіна, В. Д. Понікарова та інші. Щодо однозначного визначення економічної експертизи, зокрема визначення її сутності, критеріїв класифікації, як функції попередження економічних злочинів, фахівці-практики і науковці не змогли знайти спільної думки.

Науково-методичними рекомендаціями з питань підготовки і призначення судових експертиз та експертних досліджень врегульовано види судово-економічної експертизи, такі як:

- ✓ економічна (бухгалтерського й податкового обліку);
- ✓ фінансово-кредитних операцій;
- ✓ фінансово-господарської діяльності.

Із існуючої в законодавстві класифікації зрозуміло, що судово-бухгалтерська експертиза є видом (чи складовою) судово-економічної експертизи. Таким чином, визначаючи сутність судово-економічної експертизи, слід враховувати той факт, що одні дослідники ототожнюють ці два поняття, інші – вважають судово-бухгалтерську експертизу складовою судово-економічної експертизи.

Проаналізувавши законодавчі та нормативні акти, схилиємося до висновку, що здебільшого визначення поняття «експертиза» є вузькоспеціалізованим та стосується окремих сфер діяльності, таких як, архітектурна, будівельна, транспортна, ветеринарна, діяльність з охорони праці, тощо. Трактуювання економічної категорії «експертиза», подані у наказах, носять загальний характер та можуть застосовуватись в різних сфері діяльності,

однак, це загальне визначення не надає змоги оцінити її сутність, наприклад, в економічній діяльності.

Розглянемо та проаналізуємо думки науковців щодо розуміння сутності економічної експертизи. Так, М. Т. Білуха стверджує, що судово-економічна експертиза досліджує виробничу й фінансово-господарську діяльність підприємств різної форми власності, які допустили збитки, втрати, крадіжки цінностей, безгосподарність та інші негативні явища, що стали об'єктом розглядання правоохоронних органів.

Професор, В. А. Дерій, під економічною експертизою розуміє дослідження певних проблем, що виникають у процесі економічної діяльності суб'єкта господарювання й потребують кваліфікованих дій експерта (експертів) для досягнення визначеної мети та розв'язання конкретних завдань, пов'язаних із веденням фінансового і податкового обліку, фінансово-економічною діяльністю та фінансово-кредитними операціями, а також для відвернення суттєвих загроз і ризиків від такого суб'єкта.

На думку В. А. Єрмоленка, судово-економічна експертиза - є дослідження фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, яке в межах чинного законодавства здійснюється особою, котра володіє спеціальними знаннями в галузі економіки, з метою надання висновку щодо кола питань, що були поставлені органами дізнання, досудового слідства чи суду [3].

І. В. Перезовова вважає, що є ряд негативних моментів, які пов'язані із станом невизначеності економічної експертології в Україні, а саме:

- ірраціональність практичного функціонування механізму проведення економічної експертизи;
- хаотичність сприйняття сутності економічної експертизи за назвами та реаліями окремих її форм;
- термінологічні невідповідності у процесі проведення економічної експертизи як окремого дослідження;
- нереалізованість потенціалу окремих методичних прийомів контролю у процесі економічної експертизи;
- підміна одних форм економічного контролю іншими;
- відсутність єдиного підходу в різних фінансово-економічних, наукових, законодавчо-нормативних, процесуальних документах до назв окремих форм експертизи;
- уточнення назв і видів заключних документів, що формуються за кожною із форм економічної експертизи;
- невизначеність рівня фахових спеціальних знань, якими має володіти експерт-економіст, що є в конкретній ситуації представником суб'єкта контролю і реалізує визначену форму контролю;
- помилки під час викладання фахових дисциплін, предметом яких є окремі форми економічного контролю («Аудит», «Внутрішній аудит», «Судово-бухгалтерська експертиза», «Ревізійна справа» тощо) [2].

Експертиза — це спосіб аналізу причинно-наслідкових зв'язків не тільки стосовно того, що вже відбулося, але й того, що очікується, має або може відбутися; це спосіб пізнання певної реальності у тих випадках, коли ця реальність не піддається прямому вимірюванню, обрахуванню і взагалі якому завгодно «об'єктивному дослідженню» [5].

Розглядаючи сутність економічної експертизи, потрібно розкрити і її специфіку, що виявляється в наступному:

по – перше, економічна експертиза забезпечує отримання висновку експерта як джерела доказів про факти, що мають значення для розслідуваної справи. При цьому процесуально-правова форма економічної експертизи обумовлена наступними ознаками: її призначення визначено процесуальним законодавством; висновок експерта в галузі економіки є процесуальним джерелом доказів;

по-друге, застосування експертних знань з економічною специфікою обов'язкове в ході дослідження фактів господарської діяльності, явищ, бізнес-процесів, засобів господарюючого суб'єкта та джерел фінансування.

Дана специфіка проявляється в тому, що значну частину економічних експертиз становлять обліково-економічні знання, які застосовуються експертом при дослідженні фактів господарської діяльності, явищ, бізнес-процесів, видів і сегментів діяльності, які привернули до себе увагу і знаходяться в матеріалах справи (кримінального, цивільного, адміністративного, арбітражного). Така інформація може бути отримана ним з первинних документів, облікових реєстрів, фінансової звітності за умови підтвердження її доброякісності. Облікова документація, яка формується економічним суб'єктом, містить інформацію, яка виникає, існує, реєструється, переробляється і перетворюється в різні економічні показники.

Отже, під економічною експертизою слід розуміти дослідження, яке здійснюється через застосування спеціальних знань, вмінь та навичок експерта-економіста для досягнення визначеної мети і розв'язання конкретних завдань, пов'язаних з веденням бухгалтерського й податкового обліку, фінансово-кредитними операціями, фінансово-господарською діяльністю.

Список використаних джерел:

1. Дерій В. А. Економічна експертиза діяльності підприємств / В. А. Дерій.
2. Перезовова І. В. Економічна експертиза як специфічна галузь знань [Електронний ресурс] / І. В. Перезовова // Економіка: реалії часу. – 2013. – № 3. – С. 97-105. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrch_2013_3_18.
3. Єрмоленко В. А. Сутність дефініції «судово-економічна експертиза» [Електронний ресурс] / В. А. Єрмоленко // Управління розвитком. – 2014. – № 12. – С. 42-43. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_12_21.
4. Литвин З. Б. Економічна експертиза як функція попередження економічних злочинів / З. Б. Литвин // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – № 6 (12). – 2017. С. 118-123.
5. Білуха М. Т. Судово-бухгалтерська експертиза: підручник / М. Т. Білуха – К. : Воля, 2004. – 656 с.

Черешнюк О.В.

кандидат економічних наук, старший викладач

Балабан Л.В.

здобувач другого (магістерського) рівня

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ АУДИТУ ВИПУСКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ ЗБУТУ

Наслідком діяльності будь-якого суб'єкта господарювання є випуск готової продукції, виконання робіт або надання послуг і, як підсумок, отримання прибутку. Водночас організація обліку забезпечує потрібною та достовірною інформацією підприємства для виконання всебічного аналізу господарської діяльності, доведення відповідних управлінських рішень та основним джерелом даних для контрольних процедур і проведення аудиту.